
Geran-Marko MILETIĆ

STAVOVI
POVREMENIH
STANOVNIKA

Predodžba o naselju

Djelatnosti u naselju. Interesiralo nas je i kako povremeni stanovnici doživljavaju naselje, posebice kako gledaju na njegov dosadašnji ali i budući razvitak. Tako **gospodarski razvitak naselja povremeni stanovnici vide ponajviše kroz tercijarni sektor**; turizam, trgovina i usluge djelatnosti su koje se najčešće smatraju važnima za naselje (vidi tablicu 1). Među važnijim djelatnostima za naselje izdvojeno je i ribarstvo. No zbog stanja s domaćom industrijom prerade ribe, isticanje važnost ribarstva treba gledati u kontekstu turizma, dakle tercijarnog sektora, te napose zadržavanja tradicije obalnih naselja, a nikako kao djelatnost koja može sama nositi razvitak naselja. Kao što se moglo i očekivati, industrija je ocijenjena najmanje važnom djelatnošću, tek 5% povremenih stanovnika drži je važnom za razvitak naselja. Tomu je razlog i činjenica da industrije najčešće niti nema u manjim naseljima, ali i okolnost da je industrija po svojoj naravi suprotstavljena i često je zapreka razvitku turizma – djelatnosti koja je gotovo jednoglasno prepoznata kao gospodarsko uporište daljnega razvitka naselja.

Tablica 1
Ocjena važnost pojedinih djelatnosti za razvitak naselja (%)

	Nevažno	Donekle važno	Važno
Poljodjelstvo	28,9	46,0	25,1
Ribarstvo	10,5	33,6	55,9
Turizam	0,5	7,3	92,3
Industrija	76,1	19,1	4,8
Trgovina	19,1	46,7	34,2
Usluge	17,7	45,7	36,6
Kultura	32,4	37,2	30,4
Promet	37,9	30,8	31,3

Odnos spram naselja. Tražeći od ispitanika da ocijene opće zadovoljstvo životom u naselju, pokazalo se da su povremeni stanovnici prilično zadovoljni, gotovo 75% ispitanika je uglavnom zadovoljno ili vrlo zadovoljno. No na pitanje kakvom vide perspektivu naselja u budućnosti, iskazano je nešto manje optimizma. Tek polovica ispitanika drži da će budući razvoj donijeti naselju prosperitet.

Također, željeli smo dobiti uvid u konkretne pojedinosti koje utječu na zadovoljstvo boravkom u naselju, odnosno zanimalo nas je u kojoj mjeri su, po ocjeni ispitanika, realizirane pojedinosti koje neko naselje čine (ne)poželjnim životnim mjestom. Sumirajući – **suprotno prethodno spomenutoj vrlo velikoj ocjeni zadovoljstva životom u naselju, može se reći da dublji uvid pokazuje da povremeni stanovnici nisu iskazali pretjerano ushićenje postojećim stanjem u naselju** (vidi tablicu 2). Ocjene pokazuju da su **ispitanici najčešće zadovoljni općom sigurnošću u naselju te održavanjem naselja (čistoća, zelenilo...)**; na obje tvrdnje samo je 20% ispitanika iskazalo nezadovoljstvo. Još su samo zaštita okoliša i čuvanje kulturne baštine sektori kojima je većina povremenih stanovnika pretežno zadovoljna. Za ostale varijable teško se može reći da su dobile prolaznu ocjenu – ispitanici su znatno češće bili nezadovoljni rješavanjem tih problema. Pokazalo se da su **povremeni stanovnici ponajviše nezadovoljni postojećom komunalnom infrastrukturom**, zatim opremanjem naselja društvenim sadržajima te gospodarenjem obalom; na tim varijablama je oko 50% ispitanika uglavnom nezadovoljno ili vrlo nezadovoljno. No, bez konkurencije, kao najveći izvori nezadovoljstva izdvojeni su manjak radnih mjesta te ponuda sadržaja za mlade; ipak treba reći da se ne radi o specifičnosti naselja na obali, već je riječ o obilježju koje karakterizira većinu manjih naselja u Hrvatskoj. Važuci, s jedne strane, često iskazano znatno veće opće zadovoljstvo životom u naselju te, s druge strane, manje zadovoljstvo funkcioniranjem izdvojenih pojedinosti, može se zaključiti da sekundarno stanovanje gradi specifičnu hijerarhiju prioriteta u kojoj kvaliteta krajobraza uvelike može kompenzirati nedostatke naselja u ostalim kategorijama.

Tablica 2

Zadovoljstvo rješavanjem određenih pitanja i problema u naselju (% i srednja ocjena)

	Vrlo nezadovoljan	Uglavnom nezadovoljan	Ni zadovoljan ni nezadovoljan	Uglavnom zadovoljan	Vrlo zadovoljan	M
Zaštita okoliša	15,3	18,0	27,6	31,3	7,8	2,98
Čuvanje kulturne baštine	13,0	17,3	35,8	28,0	6,0	2,97
Gospodarenje obalom	21,2	27,5	23,9	22,2	5,3	2,63
Opremanje naselja komunalnom opremom	22,3	29,0	15,3	27,5	6,0	2,66
Opremanje naselja društvenim sadržajima	25,6	23,6	27,4	19,3	4,0	2,53
Regulacija prometa	19,8	18,3	33,2	25,6	3,0	2,74
Arhitektonsko oblikovanje novih kuća	18,8	19,3	30,0	27,0	4,8	2,80
Održavanje naselja	13,3	11,3	28,9	37,4	9,0	3,18
Zaštita i sigurnost stanovništva	8,8	12,1	27,8	40,4	10,9	3,32
Ponuda sadržaja za mlade	41,2	28,8	16,9	9,8	3,3	2,05
Ponuda radnih mjesta	43,5	23,1	27,9	4,8	0,8	1,96
Očuvanje specifičnosti lokalnog načina života	10,4	18,0	43,8	23,5	4,3	2,93

Privrženost naselju

Posredno vrednovanje privrženosti naselju **pokazalo je postojanje elementa iz kojih se može iščitati da je znatan broj privremenih stanovnika na određen način naklonjen naselju** (vidi tablicu 3). Gotovo dvije trećine povremenih stanovnika drži da upravo u njemu mogu živjeti kako im najviše odgovara, a znatan je i udio, 57% ispitanika, koji su sigurni da će ostati u ovom naselju. Dobar udio povremenih stanovnika iskazao je i spremnost na osobni angažman za dobrobit naselja, očekivano znatno više ih je spremno uložiti napor i vrijeme nego financijska sredstva: 62% naspram 48% ispitanika u korist ulaganja napora i vremena. Tvrdnje koje su dobile nešto manju

potporu ukazuju na niži stupanj emocionalne povezanosti s naseljem, ali i s njegovim stanovnicima. Tako 47% povremenih stanovnika drži da je naselje već postalo dio njih, 32% ispitanika pronalazi neku stvar koju veže uz svoju osobnu prošlost, a 26% ispitanika smatra domaće stanovništvo posebnim. Zanimljivim se pokazalo da samo 32% ispitanika smatra naselje u kojem imaju kuću/stan za odmor prestižnim.

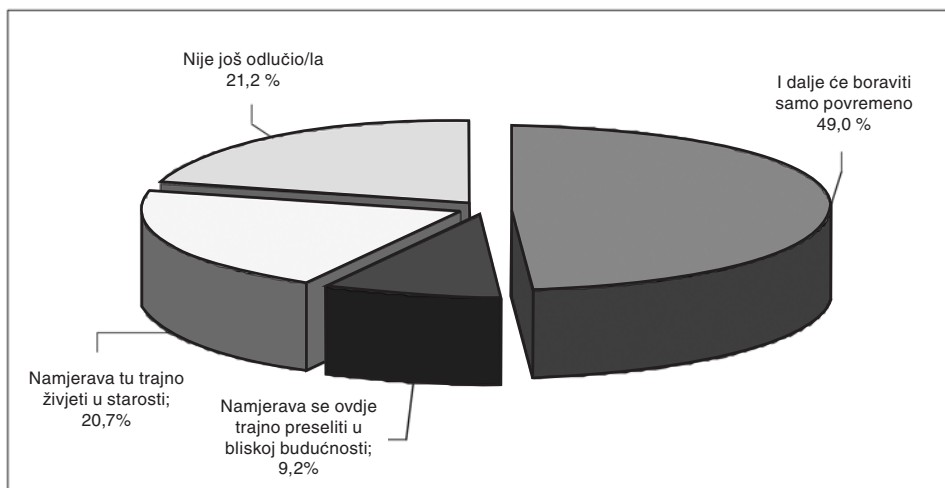
Tablica 3

Privrženost naselju
 (% i srednja ocjena)

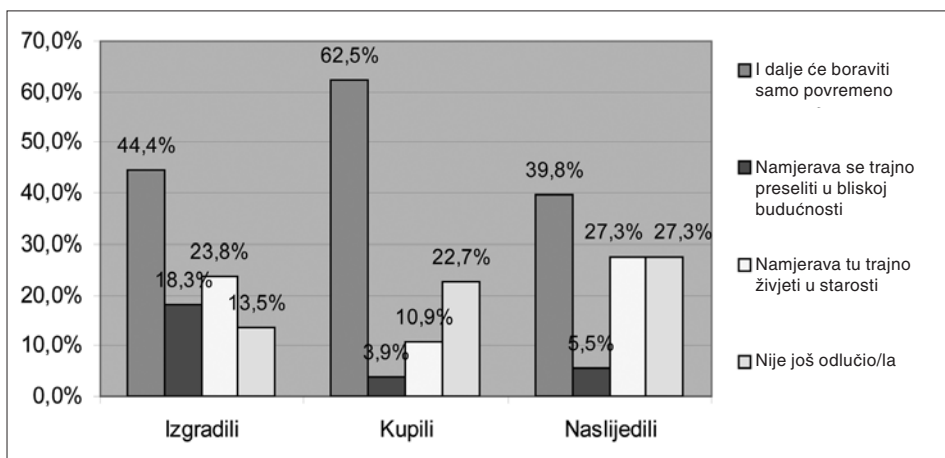
	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Ne mogu ocijeniti	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem	M
Ovdje mogu živjeti kako mi najviše odgovara	5,6	12,1	16,4	49,0	16,9	3,60
Mnoge stvari u naselju dio su moje osobne prošlosti	30,2	22,1	14,7	21,3	11,7	2,62
Način života ovdašnjih ljudi ne može se naći nigdje drugdje	21,3	27,7	24,4	19,5	7,1	2,63
Ovo naselje kao da je dio mene	20,3	17,7	14,7	30,4	17,0	3,06
Siguran sam da ću ostati/zadržati se u ovom naselju	10,3	10,8	22,1	28,3	28,5	3,54
Ovo naselje smatra se prestižnim/elitnim	19,6	22,9	25,3	24,2	8,0	2,78
Spreman sam uložiti dio svog vremena i napora za dobrobit ovog naselja	7,8	9,1	20,5	42,8	19,7	3,57
Spreman sam dati i dio financijskih sredstava za dobrobit ovog naselja	11,9	16,5	23,0	32,4	16,2	3,25
Ako bi bilo potrebno, za očuvanje/zaštitu ovog naselja spreman sam podnijeti i neku vrstu osobne žrtve/odricanja	9,6	12,7	27,8	33,4	16,5	3,34

Na pitanje o namjeri trajnog življenja u naselju (vidi sliku 1) gotovo polovica ispitanika je izjavila da tu i dalje namjerava samo povremeno boraviti, 21% njih nije još razmišljalo o toj opciji, dok 20% njih smatra da će „pod stare dane” tu doći trajno živjeti. Oko 9% povremenih stanovnika već je donijelo odluku o preseljenju u skorijoj budućnosti. Pritom **ispitanici koji su gradili te oni koji su naslijedili kuću/stan za odmor znatno češće iskazuju namjeru da trajno žive u naselju, očito postoji dublja povezanost tih dviju skupina s naseljem** (vidi sliku 2).

Slika 1
 Namjera trajnog življenja u naselju s obzirom na to jesu li izgradili/kupili/naslijedili objekt

Slika 2
 Namjera trajnog življenja u naselju s obzirom na to jesu li izgradili/kupili/naslijedili objekt

Promjene u naselju u turističkom razdoblju

Odgovori pokazuju da **nešto više od polovice ispitanika iznajmljuje sobe turistima**, a od toga njih 22% to čini redovito. Već i to pokazuje kako se broj stanovnika u naselju tijekom ljetnih mjeseci poveća nekoliko puta, po procjeni povremenih stanovnika vrlo često pet i više puta. Očekivano, taj turistički pritisak rezultira i određenim promjenama u naselju (vidi tablicu 4). **Najčešća su promjena, čak 95% povremenih stanovnika to primjećuje, pretrpane plaže i okolnost da je život u naselju podređen turistima.** No i ostale ponuđene tvrdnje u velikoj su mjeri prepoznate kao one koje opisuju život u naselju tijekom sezone. Izdvajajući pak samo one promjene koji izrazito karakteriziraju naselje tijekom sezone, kao veći problemi nametnuli su se prometni nered (za 48% ispitanika) te gubitak javnog mira (navodi 44% ispitanika). Kao promjene očekivano se izdvajaju i višak mogućnosti za zabavu te podređenost života turistima. Među manje prisutnim promjenama (izrazit problem predstavljaju manjoj skupini ispitanika – za njih 15 do 20%) nalaze se preopterećenost komunalne infrastrukture, zatim ugrožavanje sigurnosti koje nije izvan granica tolerancije, a povremeni stanovnici drže da niti pristup općinskim uslugama nije znatnije otežan.

Tablica 4
Utjecaj turizma na promjene u naselju (%)

	Nimalo	Donekle	Izrazito
Pretrpane plaže	3,5	31,5	65,0
Život u naselju je, općenito, podređen turistima	5,0	34,0	61,0
Više mogućnosti za zabavu	11,3	36,5	52,1
Gubitak javnog mira	10,6	40,7	48,7
Poboljšana trgovina	8,1	47,1	44,8
Prometni nered	9,1	46,5	44,4
Povećana kulturna ponuda	23,7	36,5	39,8
Veće mogućnosti zarade „na crno”	9,3	51,5	39,1
Zagađivanje (smeće, automobili)	14,2	49,4	36,5
Pojaćana skrb o izgledu i čistoći javnih prostora	10,1	55,4	34,4
Preopterećenost i kvarovi na komunalnoj infrastrukturi	24,2	54,4	21,4
Prisutnost „sumnjivih” sezonskih radnika	20,4	59,4	20,2
Povećana nesigurnost i kriminal	32,3	51,8	15,9
Otežan pristup općinskim uslugama	36,3	48,2	15,5

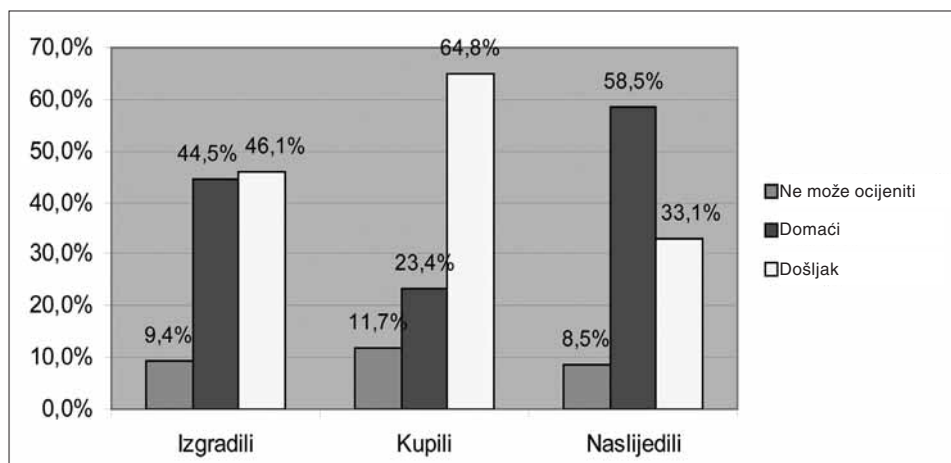

Opisane promjene očito previše ne smetaju povremene stanovnike, barem ne njih 68% koji su izjavili da im život u naselju tijekom turističke sezone odgovara; no ima i 5% onih kojima turistički pritisak tijekom ljetnih mjeseci kvari koncepciju odmora te su prisiljeni otići na neko mirnije mjesto, a zanimljivo je da o takvom potezu razmišlja još 15% ispitanika.

Tko je „domaći“?

Da je dobar dio povremenih stanovnika već srastao s naseljem i lokalnom zajednicom, pokazuje i podatak da se njih 42% smatra domaćima u naselju. Dublja analiza pokazuje da se domaćima u naselju značajno češće osjećaju ispitanici koji su gradili te posebice oni koji su naslijedili svoje kuće/stanove za odmor, ovo potonje je i logično budući da je posrijedi rodbinska/zavičajna povezanost (vidi sliku 3).

Slika 3
 Smatraju li se ispitanici domaćima ili došljacima s obzirom na to jesu li izgradili/kupili/naslijedili objekt u naselju

Na pitanje koja obilježja su bitna da bi pojedinac bio „domaći“ u naselju, po potpori ispitanika diferencirale su se dvije skupine obilježja (vidi tablicu 5). Jedna je ona koja na kategoriju „domaći“ gleda kao na nešto što se stječe rođenjem i podrijetlom, dakle varijable koje upućuju na formalna obilježja, a drugom se kazuje da je ponašanje ono što nekoga čini „domaćim“ ili „došljakom“ u nekom naselju, dakle neka neformalna obilježja. Povremeni stanovnici znatno češće smatraju važnijim poštovanje lokalne tradicije, zalaganje za razvitak naselja te godine života provedene u naselju nego rođenje u naselju, lokalno podrijetlo ili pak govor lokalnim narječjem. Dakle **ispitanici sma-**

Tablica 5
 Povremeni stanovnici –
 Nužna obilježja da bi
 pojedinac bio „domaći“ u
 naselju (% i srednja ocjena)

traju manje bitnima formalna obilježja i više vrednuju ona obilježja koja dopuštaju da se i pridošlica u naselje afirmira kao „domaći“.

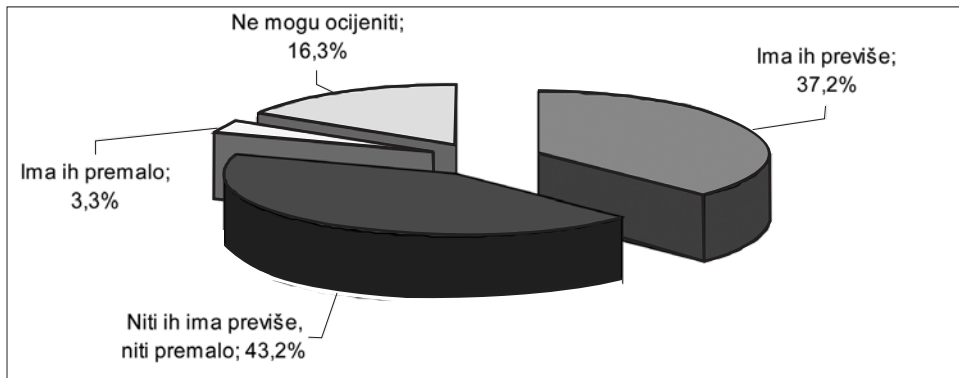
	Sasvim nevažno	Donekle nevažno	Ni važno ni nevažno	Donekle važno	Osobito važno	M
Roditi se u naselju	23,9	12,8	18,1	23,7	21,4	3,06
Najveći dio života živjeti u naselju	7,8	7,8	10,1	39,2	35,2	3,86
Govoriti lokalnim narječjem	21,4	15,9	30,5	22,2	10,1	2,84
Poštivati lokalnu tradiciju i običaje	4,5	7,3	13,1	30,7	44,3	4,03
Imati veći broj srodnika u naselju	23,1	21,3	27,8	19,8	8,0	2,68
Raditi na razvitku naselja	6,0	8,3	16,6	24,9	44,2	3,93

Koliko je u naselju kuća za odmor te kakav je stav prema njima?

Iako 43% ispitanika drži da je u njihovu naselju broj stambenih jedinica namijenjenih za povremeno stanovanje optimalan, velika je i skupina povremenih stanovnika (37%) koji drže da je kuća/stanova za odmor ipak previše u njihovu naselju (vidi sliku 4). Takav odnos pokazuje da **gotovo polovica ispitanika drži da invazijom povremenih stanovnika nije prijedena granica održivosti naselja na obali**. No pitanje je trenutka kada će širenje naselja izgubiti potporu većine povremenih stanovnika.

Što se tiče prosječne kuće za odmor, može se kazati kako ona u percepciji povremenih stanovnika u bitnome ne odskae od prosječne kuće mještana (vidi tablicu 6). No ipak, čini se da povremeni stanovnici drže da je malo bolje građena, a i nešto veća te bolje komunalno opremljena, pa u konačnici i nešto ljepša.

Slika 4
Stav o broju kuća za odmor u naselju

Tablica 6
Kako povremeni stanovnici vide povremene stanovnike u odnosu na mještane (%)

	na boljem položaju	jednakom	lošijem položaju
1	33,1	60,8	6,1
2	veće	jednake	manje
	45,5	48,1	6,4
3	bolje građene	jednako	lošije građene
	42,6	51,2	6,2
4	bolje komunalno opremljene	jednako	slabije komunalno opremljene
	29,4	66,7	3,8
5	ljepše	slične	ružnije
	37,6	51,3	11,1
6	lakše pristupačne	jednako	teže pristupačne
	16,5	76,9	6,6

Iz tablice 7 može se iščitati da su ispitanici većinom svjesni, barem njih 93%, da kuće/stanovi za odmor, ali i njihovi korisnici, uzrokuju određene promjene u naselju; pritom je većinska ona skupina ispitanika koja drži da su te promjene zamjetne. Same **promjene pojedinih naseljskih obilježja uglavnom su pozitivno percipirane** (vidi tablicu 8). Povremeni stanovnici drže kako su oni podigli razinu kvalitete života općenito, ali i da su vidljivi

Tablica 7

Procjena stupnja promjene naselja nastale pod utjecajem kuća za odmor i njihovih korisnika (%)

pozitivni utjecaji na fizički izgled naselja te na ustaljeni način života. No poticanje gospodarskog razvitka mjesta ono je što si povremeni stanovnici prisvajaju kao najveći uspjeh. Uz to relativno pozitivno samopoimanje povremeni stanovnici pokazali su i dozu samokritičnosti – većina njih smatra da je došlo do narušavanja prirodnog okoliša kao posljedica dolaska korisnika kuća/stanova za odmor.

Jako se promijenilo	26,7
Prilično se promijenilo	31,2
Donekle se promijenilo	22,7
Malo se promijenilo	12,6
Nije se promijenilo	6,8

	Izrazito negativno	Uglavnom negativno	Ni pozitivno ni negativno	Uglavnom pozitivno	Izrazito pozitivno	M
Na fizički izgled naselja	5,3	19,3	38,2	32,2	5,0	3,12
Na ustaljeni način života	3,8	15,9	47,1	29,0	4,3	3,14
Na gospodarski razvitak mjesta	2,3	5,5	23,6	53,8	14,8	3,73
Na prirodni okoliš	9,1	32,5	37,3	17,1	4,0	2,75
Na kvalitetu života općenito	2,0	6,5	33,0	49,9	8,6	3,56

Tablica 8

Utjecaj kuća/stanova za odmor i njihovih korisnika na pojedina naseljska obilježja (% i srednja ocjena)

Stavovi prema graditeljima/vlasnicima kuća za odmor

A evo kako ispitanici vide prosječnog povremenog stanovnika u usporedbi s mještanima; dakle, povremeni stanovnici su više naobrazbe, bogatiji, s podjednakim društvenim utjecajem, nisu previše sebični, u najmanju ruku su jednako poduzetni kao i mještani i ne ističu se prevelikim angažmanom u korist razvitka naselja (vidi tablicu 9).

Tablica 9
Kakvima povremeni stanovnici
vide povremene stanovnike (%)

1	više naobrazbe	jednake	niže naobrazbe
	57,1	40,9	2,0
2	bogatiji	jednaki	siromašniji
	54,8	40,3	4,8
3	s većim društvenim utjecajem	jednakim	s manjim društvenim utjecajem
	44,1	52,0	3,8
4	više skrbe o svojim interesima	jednako	manje skrbe o svojim interesima
	33,9	64,3	1,8
5	poduzetniji	jednako poduzetni	manje poduzetni
	41,9	54,5	3,6
6	više utječu na razvitak naselja	jednako utječu	manje utječu na razvi- tak naselja
	19,1	53,6	27,3

Tablica 10

Ocjena utjecaja korisnika kuća za odmor na život stalnih stanovnika u naselju (% i srednja ocjena)

	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Ne mogu oci- jeniti	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem	M
Donose sa sobom životne navike koje ugrožavaju lokalni način života	25,4	29,7	22,9	18,1	3,8	2,45
Poboljšavaju informiranost domaćeg stanovništva o mnogim važnim stvarima	9,8	22,9	33,2	30,5	3,5	2,95
Poboljšavaju kulturu komuniciranja u naselju	11,9	19,0	35,3	29,7	4,1	2,95
Pružaju lokalnom stanovništvu različite vrste materijalne potpore	15,7	17,7	33,1	30,1	3,5	2,88
Svojim ugledom povećavaju ukupni ugled naselja	11,1	13,6	37,6	32,8	4,8	3,07
Začetnici su brojnih inicijativa za dobrobit naselja	16,6	21,7	36,0	21,9	3,8	2,75
Vode računa samo o svojim potrebama i interesima	16,9	15,9	33,3	27,0	6,8	2,91
Neobzirni su prema lokalnim tradicijama	33,2	30,2	25,2	9,3	2,0	2,17
Glavni su krivci podjela u naselju	51,3	15,7	29,3	2,8	1,0	1,87
Remete mir i spokoj naselja	47,1	22,8	19,0	8,9	2,3	1,96

Što se pak tiče utjecaja korisnika kuća/stanova za odmor na život domicilnog stanovništva (vidi tablicu 10), na prvom je mjestu po srednjoj ocjeni tvrdnja da povećavaju ukupni ugled naselja, a zatim slijede tvrdnje da poboljšavaju informiranost te kulturu komuniciranja u naselju. No iako su visoko rangirane, te su tvrdnje dobile potporu kod relativno malog broja ispitanika – sa spomenutim varijablama tek je tridesetak posto njih izrazilo slaganje. Osim varijabli koje u pozitivnom svjetlu prikazuju utjecaj na život mještana, korišteno je i nekoliko tvrdnji koje upozoravaju na negative posljedice za život domicilnog stanovništva, no one su ispitanicima uglavnom bile neprihvatljive. Tako se pokazalo da 72% ispitanika ne smatra da su oni glavni narušitelji mira i spokoja u naselju, a 67% ispitanika drži da nisu ni uzrok podjela u naselju; nešto manji udio ispitanika (55%) pokazao je neslaganje i s tvrdnjom da ugrožavaju lokalni način života.

Razlozi dolaska povremenih stanovnika u naselje.

Zanimljivim se čini pogledati, kroz dioptriju samih povremenih stanovnika, razloge i okolnosti dolaska korisnika kuća/stanova za odmor baš u to naselje (vidi tablicu 11). Ispitanici drže da je **najčešći razlog privlačan prirodni ambijent**, gotovo 98% povremenih stanovnika smatra to donekle ili izrazito važnim razlogom; 82% ispitanika važnim smatra i turističku atraktivnost naselja, odnosno postojanje turističke potražnje za tim naseljem. Kao donekle bitni razlozi još su se izdvojili sređeni imovinski odnosi i sigurnost kupnje – tako drži 64% ispitanika; zatim relativna blizina naselja i većih gradova – 58% ispitanika nalazi taj razlogom bitnim; te rodbinske veze s mještanima, što kao razlog prepoznaje 54% ispitanika. Kao znatno rjeđe poticajne okolnosti pokazale su se općinska politika privlačenja novih graditelja, ali i mogućnost bespravne gradnje. Razlozi su to koje većina ispitanika ipak drži manje bitnima za dolazak u njihovo naselje. Medijske reklame te niska cijena zemljišta nalaze se na začelju rang-liste razloga presudnih za odabir naselja, oko 60% povremenih stanovnika smatra ih nebitnim.

Tablica 11

Okolnosti koje su utjecale na dolazak povremenih stanovnika u naselje (%)

	Nimalo	Donekle	Izrazito
Rodbinske veze s domaćim stanovništvom	46,4	46,4	7,3
Općinska politika privlačenja novih graditelja	55,1	37,6	7,3
Turističko tržište	17,5	37,3	45,1
Privlačan okoliš, more	2,3	20,0	77,8
Mogućnost bespravne gradnje, bez posebnih papira	57,0	33,7	9,3
Blizina naselja uz velike gradove	42,0	35,4	22,6
Sređeni imovinski odnosi i sigurnost kupnje	34,0	43,1	22,9
Reklama po novinama i televiziji	61,2	32,8	6,0
Niska cijena zemljišta	60,3	32,7	7,0

Socijalna udaljenost između stalnih i povremenih stanovnika

Ako je suditi po dobivenim odgovorima na pitanje o međusobnom odnosu povremenih stanovnika i mještana, može se reći da povremeni stanovnici percipiraju da u naseljima, koja su obuhvaćena uzorkom, prevladava ugodna, nekonfliktna, socijalna klima (vidi tablicu 12). Iako među povremenim stanovnicima i mještanima prevladava odnos dobrih poznanika, pokazalo se da ispitanici vrlo često i prijateljuju s mještanima, barem tako tvrdi 82% ispitanika. U sukobu je s nekim mještanima oko desetak posto ispitanika, što smatramo da je brojka koja ne izlazi iz „normalnih” okvira. Uzrok relativno ugodnom socijalnom ambijentu vjerojatno je i to što znatan udio povremenih stanovnika, oko trideset posto, ima rodbinu u naselju; no uglavnom se radi o manjem broju, do pet srodnika (vidi tablicu 13).

Tablica 12
 „Komunikacijska razina” - kakav odnos imaju povremeni stanovnici sa stalnim stanovnicima (%)

	Da, s većinom	Da, s nekima	Ne, ni sa kime
Prijateljski odnos (posjećivanje, druženje u slobodnom vremenu)	30,1	57,6	12,3
Odnos dobrih poznanika (pozdravljanje i nužna komunikacija)	36,7	56,0	7,3
Suzdržan odnos (bez osobitog kontakta)	21,9	48,4	29,7
Konfliktni odnos (sukob, svađa i sl.)	0,3	13,1	86,6

Tablica 13
 Srodničke veze - povremene stanovnike pitano je jesu li u srodstvu s nekim od mještana (%)

Jesu li u srodstvu?	
Da	31,3
Ne	68,7
Broj srodnika u naselju	
1 – 5	51,3
6 – 10	22,2
11 i više	26,5

Korist od ladanjskih kuća

Kao oni koji su se najviše okoristili gradnjom kuća za odmor u naselju (vidi sliku 5), prepoznati su, osim samih vlasnika, prodavači zemljišta te građevinari. Iz toga se može iščitati da povremeni stanovnici drže kako su cijene koje su plaćene za kuće/stanove za odmor ipak nešto veće nego što bi trebale biti. Većina povremenih stanovnika smatra da i općina ima neposredne koristi od građenja kuća/stanova za odmor, a na rang-listi posljednji su sami mještani, no to ne znači da ispitanici misle kako oni nemaju koristi, već očito prevladava mišljenje da je imaju najmanje od svih navedenih. Da među ispitanicima prevladava percepcija da vlasnici kuća/stanova za odmor uvelike imaju koristi, pokazuje i podatak po kojem dvije

trećine ispitanika drži iznajmljivanje kuća/stanova za odmor turistima vrlo čestim pojavom – ta skupina ispitanika drži da se iznajmljuje preko 40% ladanjskih kuća (vidi tablicu 14).

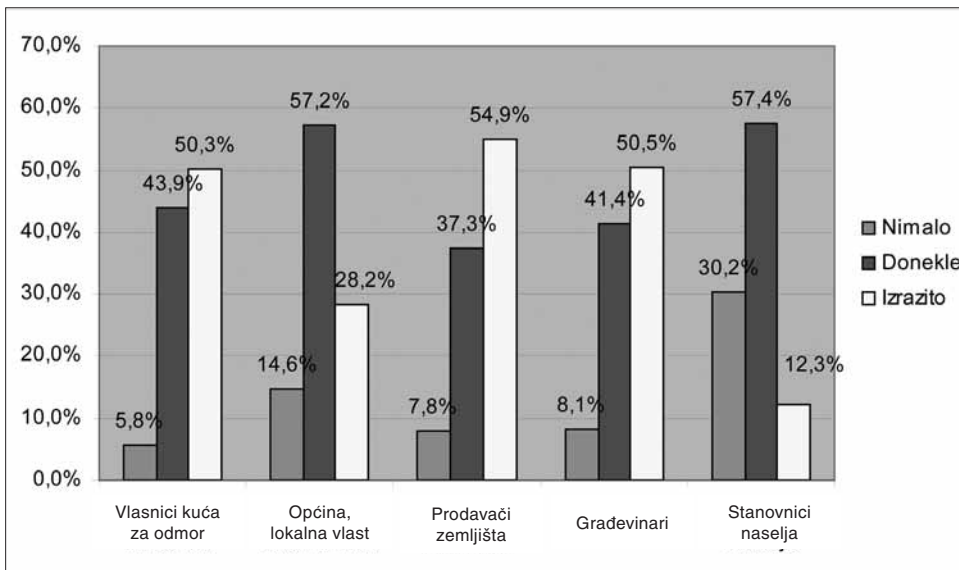
Tablica 14

Procjena raširenosti iznajmljivanja kuća za odmor turistima (%)

Povremeni stanovnici	
Do 20%	19,8
Od 21-40%	14,5
Od 41-60%	28,5
Od 61-80%	27,7
Od 81-100%	9,4

Slika 5

Percepcija koristi od građenja kuća/stanova za odmor u naselju (%)

Što zabraniti graditi?

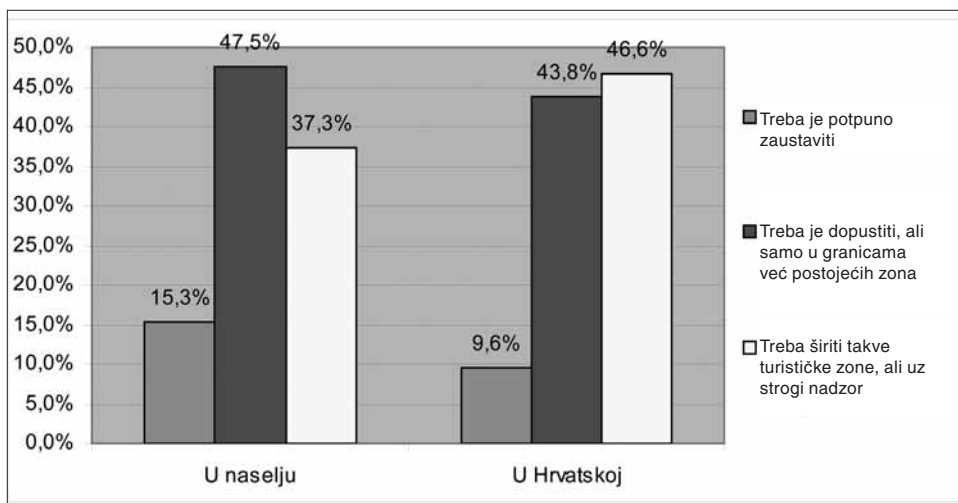
Daljnjoj gradnji kuća/stanova za odmor u svome naselju povremeni stanovnici uglavnom daju potporu, ali dobar dio njih ipak traži uvjetovanje gradnje. Za postavljanje uvjeta ispitanicima je ostavljeno otvoreno pitanje, stoga za interpretaciju i nisu toliko bitne frekvencije koliko sami

načini uvjetovanja gradnje koji su dobiveni kroz odgovore. Uvjeti na kojima se najčešće inzistira jesu poštivanje postojećih urbanističkih planova, zatim se navodi nužnost odmicanja gradnje od mora, a često spominjani uvjet je gradnja sukladna s infrastrukturnim kapacitetima. No traži se i usklađenost s prirodnim okolišem, tradicionalnom arhitekturom ili, pak, zanimljiv uvjet – dozvoliti gradnju koja ne bi izlazila iz okvira adaptacije starog dijela naselja.

Strani državljani. Povremeni stanovnici uglavnom ne drže da bi se veća invazija stranaca mogla negativno odraziti na promjene u naselju (vidi tablicu 15). Od mogućih negativnih posljedica većina ispitanika očekuje jedino povećanu ugroženost prirodnog okoliša. Na drugim varijablama ispitanici su češće bili skloniji optimističnijim prognozama. Primjerice, 62% povremenih stanovnika očekuje da bi invazija stranih državljana doprinijela gospodarskom razvitku mjesta, a 53% njih drži da bi se podignula kvaliteta života općenito. Djelomičan uzrok takvom benevolentnom stavu, ali i većem broju neodlučnih ispitanika, može se tražiti u pomanjkanju neposrednog iskustva – anketiranja su obavljena u naseljima u kojima nije zabilježen veći broj ladanjskih kuća u stranom vlasništvu. A niti u drugim naseljima na obali nije još bilo veće koncentracije kuća za odmor u stranom vlasništvu – to je nešto što Hrvatskoj tek predstoji.

Tablica 15
 Moguće posljedice kupovine kuća za odmor većeg broja stranih državljana

	Izrazito negativno	Uglavnom negativno	Ni pozitivno ni negativno	Uglavnom pozitivno	Izrazito pozitivno	M
Na fizički izgled naselja	8,8	15,9	36,6	34,8	3,8	3,09
Na ustaljeni način života	8,3	20,5	39,9	29,8	1,5	2,96
Na gospodarski razvitak mjesta	4,8	6,8	26,0	48,5	13,9	3,60
Na prirodni okoliš	11,6	24,1	34,7	25,6	4,1	2,86
Na kvalitetu života općenito	5,1	7,6	33,9	45,3	8,1	3,44

Slika 6

Stav prema daljnjoj izgradnji objekata namijenjenih turizmu u naselju i u Hrvatskoj

Što se tiče gradnje objekata namijenjenih turizmu (npr. hoteli, hotelska apartmanska naselja, odmarališta, marine i sl.) pokazalo se da su povremeni stanovnici uglavnom skloni tome, ali ipak u nešto manjoj mjeri u svom naselju (vidi sliku 6). Tako njih tek 15% drži da takvu gradnju u potpunosti treba zabraniti u njihovu naselju, oko polovice ispitanika predlaže da se gradnja nastavi ali samo u već postojećim, za tu gradnju namijenjenim, zonama, a njih 37% drži da su te zone premale i da ih treba širiti radi omogućivanja veće gradnje za turističke namjene. Odgovori na isto pitanje ali prošireno na područje cijele Hrvatske pokazuju da povremeni stanovnici imaju još manje zadržke prema takvoj gradnji – manje od 10% drži ih da takvu gradnju treba zabraniti, a čak je i više onih koji drže da treba širiti postojeće zone namijenjene turističkoj gradnji radije nego da se gradnja zaustavi u današnjim granicama zona. Problem gradnje apartmana za prodaju ili iznajmljivanje turistima isključivo u stambenim zonama nešto je što ispitanike ne smeta često, samo njih 33% smatra da takvu gradnju treba zabraniti, dok njih 44% misli da je takva gradnja više-manje prihvatljiva (vidi tablicu 16).

Tablica 16

Stav prema izgradnji apartmana za prodaju ili za iznajmljivanje turistima u isključivo stambenim zonama (%)

Takvu gradnju treba općenito zabraniti (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	33,3
Treba dopustiti samo gradnju apartmana za prodaju (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	10,9
Treba dopustiti samo gradnju apartmana za iznajmljivanje turistima (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	10,4
Takvu gradnju treba općenito dopustiti (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	23,2
Nemam mišljenje	22,2
